

IN GESPREK MET CEES VAN DEN BOS, BURGEMEESTER VAN URK

'URK LAAT JE NOOIT MEER LOS'

Vanuit zijn woonkamerraam kijkt burgemeester **Cees van den Bos** over de haven. Het is laat op de avond, maar er zijn veel mensen op de been. Ze protesteren tegen het coronabeleid – de sfeer is onvoorspelbaar. Van den Bos sluit intussen een telefoongesprek met politie af. Enigszins gerustgesteld, want: ‘het is onder controle’. Maar dan, nog geen twee seconden later, ziet hij het gebeuren: de coronateststraat op het haventerrein vliegt in lichterlaaie.

Tekst | Cees van den Bos

Foto | Gemeente Urk

Het is januari 2021. Cees van den Bos is sinds kort burgemeester van Urk. Een aparte tijd en geen doorsnee gemeenschap om te starten met je eerste burgemeesterspost. De wereld wordt getergd door Covid-19 en het verzet tegen de coronamaatregelen groeit. Zeker onder de Urker bevolking. Rondom ‘testen’ hangt een wolk van argwaan en regels als ‘houd afstand’, ‘draag een mondkapje’ en ‘blijf thuis’ bekliven niet op het mooie, voormalige eiland. "En begrijpelijk", zegt Van den Bos. "Urkers leven van oudsher intensief samen. Ik vind dat juist een aantrekkelijke eigenschap van Urk." Urk valt op in den lande. NOS-nieuwslezers noemen het dorp regelmatig in dezelfde adem als Amsterdam en Rotterdam. Rellen, vuurwerk en protesten. "Die brandstichting in de teststraat

kreeg internationaal aandacht, maar voor mij was het niet eens de heftigste gebeurtenis. De serie rellen vóór en ná dit incident waren veel intensiever."

Aantasting vertrouwen

"Ergens begreep ik de onrust goed. Niet alleen vanwege de manier waarop mensen hier het dagelijks leven delen, ook door alle onduidelijkheid, het ontbreken van perspectief en het ingrijpende karakter van de maatregelen. Vergeet niet dat op Urk vanuit de geschiedenis argwaan gegroeid is tegen de overheid en instituties. Denk bijvoorbeeld aan de inpoldering en recenter, het visserijdossier, waar Urk meerdere keren een speelbal is geweest van een politiek spel. Als er iets vertrouwen aantast is het dát. In de coronatijd leek het alsof de pan overkookte."

‘Ik moest laten zien: wie is hier de baas op straat? Daar was ook een harde hand voor nodig’

Slechteriken isoleren

Van den Bos frons zijn wenkbrauwen: "Het begon toen ik krap een paar weken burgemeester was. Mijn eerste driehoeksvergadering, die ik had met politie en de officier van justitie, vergeet ik nooit. ‘Er is iets loos op je dorp’, zei de politiechef. Wat bleek: jongeren organiseerden een containerrally. Een wat...? Nou, met z’n allen zoveel moge-

lijk kliko's op de haven verzamelen en ze daar in brand steken. Het was één van de eerste rellen en ik moest handelen. Maar waar begin je? Hoe zet je in? We kozen de strategie van 'verbinden (ja, die voorop) en begrenzen'. Plat gezegd: goede krachten mobiliseren en in contact treden met slechteriken en hen isoleren. Het eerste wat ik die avond moest laten zien was: wie is hier de baas op straat? Daar was een harde hand voor nodig."

De grenzen opzoeken

In de tijd die volgde staat burgemeester, politie en OM één ding te doen: erg goed samenwerken, op een andere manier dan gebruikelijk. Het vraagt een nieuwe werkwijze bij gemeente, politie en OM. Zo is de officier van justitie tijdens rellen altijd op locatie.

"Hij zocht de randen van zijn mogelijkheden op: jongeren staande houden, hen preventief fouilleren. We haalden hen uit de anonimiteit door middel van gecoördineerde politie-inzet die we steeds eerder op de jongeren af wisten te sturen. De gemeente kon daardoor de kerngroep van relschoppers een last onder dwangsom (LOD) van 2.500 euro opleggen, op grond van coronawetgeving en onze openbare ordewetgeving. Sommige jongeren dachten: 'dat gaat hij toch niet doen'. Ze gingen gewoon door met rellen. Maar toen de geldsom daadwerkelijk geïnd werd, leerden ze hun relgedrag snel af. Inmiddels hebben we ook LOD's voor jongeren onder de 18 jaar. Trouwens, we schreven ook altijd de ouders aan. Met de feiten op tafel konden zij niet meer zeggen: 'dat doet die van mij niet'."

Tachtig plaatsgenoten gemobiliseerd

Om 'de goeden' te mobiliseren neemt de gemeente het initiatief om een ouderwacht op te zetten. Vijftien plaatsgenoten melden zich. De week erop wordt dit initiatief verder uitgebouwd door Louwe Kramer, een Urker met een goede naam. "Hij begon zich stevig uit te spreken tegen het relgedrag, ook in de pers. Plaatsgenoten waardeerden dat en al snel groeide de groep naar tachtig mensen, inclusief raadsleden en collegeleden. Als het onrustig was op straat, trokken zij naar buiten, spraken jongeren aan en stuurden hen naar huis. Ik was altijd bij de aftrap. Vooraf verzamelden we ons, ik opende, legde onze rol uit en na afloop kregen de ouderwachtters een bedankje met iets lekkers. Bedenk: soms zaten we in

‘Je moet elkaar af en toe diep in de ogen kijken en **vragen**: trekken we nog aan dezelfde kant van het touw?’

hetzelfde gebouw als de ME'ers. Buiten stond zo'n lange politiebus waar ze opgepakte jongeren vasthielden. Gelukkig verminderde het aantal rellende jongeren rap door het optreden van de ouderwacht. Ja, dat was de gamechanger tijdens de eerste serie rellen."

Na de 'harde hand'

Burgemeester, politie en OM zochten steeds gedrieën naar passende vervolgstappen. "We waren het van meet af aan eens: je moet niet willen winnen met alleen machtsvertoon. Naast de harde hand, was er vooral een luisterend oor, aandacht en oprechte interesse in de onruststokers nodig. Dat moesten we samen doen en die samenwerking verliep gelukkig goed. En toch, als je in zo'n onrustige tijd voor zulke complexe vraagstukken staat, moet je elkaar af en toe diep in de ogen kijken en vragen: trekken we nog aan dezelfde kant van het touw?"

Zorgen over thuis

"Zelf ging ik, zodra het kon, de straat op als het onrustig was. Wie wilde, nodigde ik uit bij mij op de kamer. Ik zocht de jongeren op door in het Voortgezet Onderwijs het gesprek aan te gaan. Ik praatte met angstige omwonenden, met protesterende ondernemers, met jongeren, omdat ik wilde weten wat hen bezielt. Ook wilde ik zaken uitleggen en toelichten. Daar sta je dan tussen jongeren, sommigen flink baldadig. Door open te staan naar iedereen won ik veel respect. Wel bezwaarde het me dat mijn gezin in de situatie meegetrokken werd. Gelukkig zijn er passende maatregelen getroffen, waardoor ik zonder zorgen mijn werk kon doen."

Herdenking omgekomen vissers

"We probeerden de positieve stroom van plaatsgenoten steeds op een andere manier in hun kracht te zetten. Om een voorbeeld te geven: tijdens de pandemie kon de jaarlijkse Herdenking van Omgekomen Vissers niet gehouden worden. Een groepje plaatsgenoten was het daarmee oneens en zou zelf wel een herdenking organiseren. We vroegen een vrouw, wiens vader en broers op zee omgekomen zijn, om te praten met de organisator. Het werkte: hij blies de herdenking af. Dit is één van de vele voorbeelden hoe vanuit de gemeenschap een negatieve tendens de kop ingedrukt kan worden. We doen dat nog steeds, in samenspel met instanties en kerken. Daarnaast voeren we communicatiecampagnes: 'praat als ouder met je kinderen', en: 'ons mooie dorp maak je niet kapot'."

Heftige startperiode

"Als beginnend burgemeester verzamelde ik behulpzame mensen en goede adviseurs om mij heen. Sommigen haakten af: het werk was te zwaar. Ja, mijn startperiode was heftig en ik leerde Urk razendsnel kennen. Je moet lef hebben, je moet volhouden. Ik heb streng opgetreden, maar wel altijd het

contact met de jongeren gezocht, hen aandacht gegeven. En tegelijk ook de opgaven voor Urk klip en klaar benoemd. Nog één keer is een relpoging ondernomen rond Sinterklaas. Die hadden we snel onder controle."

Corona was de aanleiding

De Urker burgervader wil ook benoemd hebben dat veel speelt heden ten dage. "Corona was misschien de aanleiding, maar het maatschappelijk onbehagen heeft een bredere basis. Mensen zijn ontevreden over de politiek, die niet altijd meer in staat is om vraagstukken op te lossen. Dossiers stapelen zich op en worden steeds complexer. En ondertussen verandert onze wereld fundamenteel vanwege

‘De rellen legden veel negativiteit bloot, maar tegelijkertijd ontlook een **bewonderenswaardige Urker kracht**’

van de jeugdhonken blijkt dé plek om snode plannen te broeden; denk ook aan jarenlang gebrek aan handhaving en aan opvoedvraagstukken. Tegelijkertijd ontloek een bewonderenswaardige Urker kracht en ik wist dat die er was. Mensen zochten elkaar op om gezamenlijk op te staan tegen wangedrag. Ook wil ik benadrukken dat Urk erg veel jeugd heeft – de helft van de inwoners is onder de 28 jaar – waarvan de overgrote meerderheid goed bezig is en positief in het leven staat. De ‘slechteriken’ zijn een klein deel van onze jongeren. Maar goed én slecht, het zijn allemaal mijn jongeren. Voor elk van hen heb ik een mooie toekomst voor ogen. We merken dat die boodschap landt in onze Urker maatschappij."

Zwakte ombuigen naar kracht

"Bestuurlijk vind ik het altijd belangrijk dat je je zwakte ombuigt in een kracht. Daarom klopten we aan bij het Rijk om hulp, zodat we die toekomst kunnen realiseren. Wij willen dat onze jongeren opgroeien in een kansrijke omgeving. Complimenten voor het daadkrachtig handelen van het ministerie: we ontvingen 1,5 miljoen euro. Op dit moment zijn we bezig om daarmee ‘preventie’ door te ontwikkelen, maar ook ‘veilig uitgaan’, het jeugdhonkenbeleid en we gaan ondermijning tegen. Een negatieve trend is omgebogen. Het is mooi om te merken dat Urk gehoord en gezien wordt. Dat verdient dit dorp." ■

de globalisering. Meer tegenstellingen, die dieper gaan omdat waarden tegenover elkaar staan, in plaats van belangen. Hoe stuur je daarop? Neem bijvoorbeeld de afstand tussen stad en platteland, die wordt groter en groter. Eén ding is mij duidelijk: de overheden moeten hierin samen. Zichtbaarheid en verdraagzaamheid zijn hierbij belangrijke begrippen."

Het zijn mijn jongeren

"Op Urk legden de rellen veel negativiteit bloot, meer dan alleen coronagerelateerde problemen. Denk aan de problematiek rondom illegale horeca op ons industrieterrein – een deel

Cees van den Bos
Burgemeester van Urk